

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 318/2023-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Bc. Jánom Falathom, advokátom, Zochova 14A, Bratislava-Staré Mesto, proti opatreniu Špecializovaného trestného súdu zo 4. novembra 2021 v trestnom konaní pod sp. zn. 1T/11/2021 a proti opatreniu Špecializovaného trestného súdu zo 17. októbra 2022 a jeho postupu v trestnom konaní pod sp. zn. 1T/11/2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 19. decembra 2022 a doplnenou 2. januára 2023 domáha (I.) vyslovenia porušenia svojho základného práva na slobodu prejavu a práva na informácie podľa čl. 26 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 10 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) opatrením Špecializovaného trestného súdu (ďalej aj „súd“) vyhláseným na hlavnom pojednávaní 4. novembra 2021 v trestnej veci vedenej pod sp. zn. 1T/11/2021 (ďalej len „opatrenie zo 4. novembra 2021“). Tiež sa domáha (II.) vyslovenia porušenia svojho základného práva na slobodu prejavu a práva na informácie podľa čl. 26 ods. 4 ústavy a podľa čl. 10 ods. 1 dohovoru a porušenia práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru opatrením Špecializovaného trestného súdu vyhláseným na hlavnom pojednávaní 17. októbra 2022 v trestnej veci vedenej pod sp. zn. 1T/11/2021 (ďalej len „opatrenie zo 17. októbra 2022“), ktorým predseda senátu odmietol rozhodovať o žiadosti o preskúmanie opatrenia podľa § 253 ods. 10 Trestného poriadku. Sťažovateľ navrhuje (III.) napadnuté opatrenie zo 17. októbra 2022 zrušiť a (IV.) napadnuté opatrenie zo 4. novembra 2021 zrušiť v časti prvého bodu („podľa § 253 ods. 5 písm. c) *Tr. por.: zakazujem vyhotovovanie zvukových záznamov z priebehu hlavného pojednávania;*“) v spojení s konštatovaním predsedu senátu o povahe a zákaze bezprostrednej citácie, eventuálne zrušiť v časti konštatovania predsedu senátu o povahe a zákaze bezprostrednej citácie. Eventuálne navrhuje nahradiť bod III a bod IV petitu bodom VI, a to návrhom na zrušenie opatrenia

zo 17. októbra 2022, a uložiť súdu povinnosť konať o žiadosti sťažovateľa o preskúmanie opatrenia adresovanú súdu 13. októbra 2022. Sťažovateľ žiada priznať náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh k nej vyplýva, že súd vydal opatrenie zo 4. novembra 2021 podľa § 253 ods. 5 písm. c) Trestného poriadku, ktorým (1) zakázal vyhotovovanie zvukových záznamov z priebehu hlavného pojednávania, (2) prítomnosť médií pripustil len po akreditácii, (3) oznámil, že od 5. novembra 2021 bude vstup do verejnosti a pojednávanej miestnosti opatrený týmito opatreniami, a skonštatoval, že informovanie o hlavnom pojednávaní bezprostrednou citáciou je rovnocenné so zvukovým prenosom, ktorý sa zakazuje. Sťažovateľ na tomto hlavnom pojednávaní nebol prítomný a sprístupnené opatrenie mu bolo až 6. júna 2022 na základe jeho žiadosti o jeho sprístupnenie.

2.1. Sťažovateľ v tejto veci podal ústavnú sťažnosť, ktorá bola uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 485/2022 z 25. augusta 2022 (ďalej len „uznesenie ústavného súdu z 25. augusta 2022“) odmietnutá z dôvodu oneskoreného podania. K uzneseniu bolo pripojené odlišné stanovisko sudcu Petra Straku k výroku a odôvodneniu (ďalej len „odlišné stanovisko“).

3. Sťažovateľ na základe právneho názoru ústavného súdu (v bode 11 a bode 12 uznesenia z 25. augusta 2022) pred ďalším termínom hlavného pojednávania podal súdu 13. októbra 2022 žiadosť o preskúmanie opatrenia predsedu senátu zo 4. novembra 2021 podľa § 253 ods. 10 Trestného poriadku (ďalej len „žiadosť podľa § 253 ods. 10 Trestného poriadku“). Spôsob, akým sa predseda senátu s predmetnou žiadosťou sťažovateľa vysporiadal, vyplýva čiastočne zo zápisnice o hlavnom pojednávaní 17. októbra 2022 (ďalej len „zápisnica“) a podrobnejšie zo zvukového záznamu z úvodu hlavného pojednávania, ktorý sťažovateľ ústavnému súdu predložil 2. januára 2023 (ďalej len „zvukový záznam“).

3.1. Z obsahu zápisnice vyplýva, že po oboznámení sa s uznesením ústavného súdu z 25. augusta 2022, žiadosti o sťažovateľa podľa § 253 ods. 10 Trestného poriadku a po vizuálnej kontrolne, resp. prednesených stanoviskách procesných strán predseda senátu zotrval na opatrení o zákaze vyhotovovania zvukových záznamov.

3.2. Z predloženého zvukového záznamu vyplýva vysvetlenie súdu, ako sa vysporiadal so žiadosťou sťažovateľa podľa § 253 ods. 10 Trestného poriadku a prečo zotrval na zákaze vyhotovovania zvukových záznamov. Súd najprv vysvetlil, prečo požaduje akreditáciu novinárov (obmedzené priestorové možnosti po zmene pojednávacej miestnosti). Ďalej uviedol svoj právny názor, že § 253 ods. 10 Trestného poriadku sa nevzťahuje na verejnosť ani na novinársku verejnosť. Považoval však za slušné vysvetliť dôvody prijatia opatrenia zo 4. novembra 2021; prvý dôvod súvisí so žiadosťou procesných strán, argumentujúc tým, že pokiaľ výpovede, ktoré odznejú pred súdom, budú publikované v plnom znení, môžu ovplyvniť ďalších svedkov, ktorých vypočutie sa na tomto hlavnom pojednávaní predpokladá. Na účel vylúčenia nahrávania boli svedkovia požiadaní, aby odložili mobilné telefóny. V rámci vysvetlenia druhého dôvodu súd zdôraznil, že má značným spôsobom sťaženú dôkaznú situáciu a hodnotenie dôkazov, pokiaľ je sporné, či svedkovia vypovedajú o tom, čo videli a počuli, alebo rozprávajú o tom, čo čítali, či to čítali v novinách, či to videli v televízii, či to čítali v spisoch. Napokon súd akcentoval pragmatickosť týchto dôvodov, ktoré ho viedli k prijatiu predmetného opatrenia, a dodal, že už pojednávajú 19. pojednávací deň a pred sebou majú ešte značne množstvo svedkov. Súd považoval za neúčelné, aby bola podávaná správa o tom, čo sa deje na súde formou či minúta po minúte doslovným prepisom, alebo nahrávaním a púšťaním eventuálnych svedeckých výpovedí. Súd uzavrel, že sa nebráni verejnosti, resp. tomu, aby boli prítomní novinári (vzhlľadom na priestorové možnosti),

aby referovali, kto bol vypočúvaný, približne v akej problematike alebo čo sa na tomto súde udialo, nie však doslovné výpovede.

4. Z obsahu vyžiadanej zápisnice z hlavného pojednávania z 9. mája 2023 vyplýva, že predseda senátu zrušil opatrenie vyhlásené na hlavnom pojednávaní zo 4. novembra 2021, ktorým bolo podľa § 253 ods. 5 písm. c) Trestného poriadku zakázané vyhotovovanie zvukových záznamov z priebehu hlavného pojednávania.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. S cieľom získať pre súdnu a novinársku prax veľmi potrebné rozhodnutie sa sťažovateľ prostredníctvom podanej ústavnej sťažnosti domáha vyriešenia aktuálnej otázky ústavnosti zákazu bezprostredných citácií z trestných konaní. Bezprostredné citácie predstavujú koncipovanie krátkych správ (niekedy nazývané „*minúta po minúte*“) z trestných a iných súdnych konaní, ktorých obsahom je najmä citovaním alebo parafrázovaním zachytená myšlienka prednesená v súdnom konaní, opis situácie a atmosféry na súde, správania sa osôb nachádzajúcich sa v súdnej sieni a podobne. Prax sudcov, ktorí častokrát bez riadneho alebo akékoľvek odôvodnenia zakazujú novinárom na hlavnom pojednávaní výkon bezprostredných citácií, a súčasne s tým súvisiaca prax sudcov, ktorí odopierajú možnosť preskúmať opatrenie predsedu senátu samotným senátom, podrobuje kritike a zdôrazňuje, že týmto vážne zasahujú do práva na slobodu prejavu a práva prijímať a rozširovať informácie a sťažujú verejnosti dozor nad výkonom súdnictva. Tým nie sú porušené len subjektívne ústavné práva sťažovateľa, ale potenciálne aj ústavné práva celej verejnosti. Sťažovateľ sa preto dožaduje využitím časti *obiter dictum* vyriešenia opísaného konfliktu medzi sudcovskou a novinárskou obcou z pozície ústavného súdu ako najvyššej súdnej autority v Slovenskej republike, čím by došlo k odstráneniu stavu právnej neistoty spôsobeného absenciou odôvodnení opatrení, ktoré zakazujú vykonávanie bezprostredných citácií a zvukových záznamov zo súdnych pojednávanií.

6. Z ústavnej sťažnosti sťažovateľa možno vyvodit' dve argumentačné roviny.

6.1. V prvej z nich (analyzovanej najmä v časti ústavnej sťažnosti týkajúcej sa jej prípustnosti, pozn.) namieta procesné vybavenie veci, ktorého výsledkom bolo nepredloženie jeho žiadosti podľa § 253 ods. 10 Trestného poriadku na rozhodnutie senátu. Proti reštriktívnemu výkladu § 253 ods. 10 Trestnému poriadku, ktorým súd vylúčil (novinársku) verejnosť z možnosti podať žiadosť podľa uvedeného ustanovenia Trestného poriadku, však zásadným spôsobom smeruje sťažovateľom prezentovaná extenzívna interpretácia predmetného ustanovenia Trestného poriadku, pod ktoré možno subsumovať aj verejnosť. Sťažovateľ argumentuje tým, že aj verejnosť môže byť opatrením predsedu senátu dotknutá a bez akejkoľvek možnosti dovolať sa nápravy by kontrola verejnosti nad výkonom súdnictva mohla byť sťažená. Sťažovateľ tak na podklade (I.) gramatického, teleologického, systematického výkladu § 253 ods. 10 Trestného poriadku, (II.) tvrdeného zásahu do jeho práv a slobôd napadnutým opatrením z 4. novembra 2021, (III.) názoru ústavného súdu v uznesení z 25. augusta 2022 a (IV.) legislatívnych pravidiel tvorby zákonov formuluje svoj právny názor, podľa ktorého o jeho žiadosti podanej podľa § 253 ods. 10 Trestného poriadku mal rozhodnúť senát. Sťažovateľ poukazuje aj na formálne nedostatky v uvedenom postupe, ktoré spočívajú v nesprávnom vymedzení jeho výslovne pomenovanej sťažnosti podľa 253 ods. 10 Trestného poriadku v zápisnici ako podnet na prehodnotenie opatrenia, a zároveň v nevyhovení jeho žiadosti vo forme uznesenia a zaprotokolovania do zápisnice. Tým, že súd nepostupoval podľa

§ 253 ods. 10 Trestného poriadku, zasiahol do sťažovateľovho práva na účinný opravný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru.

6.2. V druhej argumentačnej rovine (v analyzovanej časti týkajúcej sa opisu porušenia práva, pozn.) sťažovateľ na podklade právnej doktríny, judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a judikatúry ústavného súdu podrobne analyzuje nenaplnenie (I.) *formálnej podmienky obmedzenia práva na informácie*, a to v dôsledku absencie zákonného podkladu na obmedzenie základného práva, keďže Trestný poriadok nepriznáva právo zakázať verejnosti vykonávať bezprostredné citácie, a súčasne nesplnenie (II.) *materiálnych podmienok obmedzenia práva na informácie*, a to v dôsledku nenaplnenia nevyhnutnosti obmedzenia a absencie riadneho odôvodnenia opatrenia bez určenia konkrétneho dôvodu obmedzenia. Na pozadí tejto argumentačnej roviny vyznieva požiadavka sťažovateľa, aby ústavný súd posúdil zásah do práv podľa čl. 26 ods. 4 ústavy vysporiadaním sa s konkrétne nastolenými otázkami sťažovateľa:

- a) Je možné stotožňovať zvukový prenos s bezprostrednými citáciami aj napriek značným odlišnostiam?
- b) Je možné zasiahnuť do práva na slobodu prejavu a práva na informácie bez výslovného zákonného oprávnenia?
- c) Je možné zasiahnuť do práva na slobodu prejavu a práva na informácie pri možnosti vykonať iné vhodné opatrenia nezasahujúce zo základných práv a slobôd?
- d) Je možné vydať všeobecné opatrenie upravujúce aj ďalšie pojednávania *pro futuro* a obmedziť právo na slobodu prejavu a práva na informácie na celé hlavné pojednávanie bez skúmania proporcionality zásahu?
- e) Je možné vydať opatrenia bez náležitého odôvodnenia a odôvodniť opatrenie len ústne na pojednávaní bez zaznamenania do zápisnice?

7. Súčasťou sťažnostnej argumentácie je zdôraznenie významu verejnosti súdneho konania, nezastupiteľnej úlohy novinárov ako súdnych spravodajcov, ako aj povinnosť súdov viesť hlavné pojednávanie tak, aby sa čo najúčinnejšie prejavilo výchovné pôsobenie trestného stíhania na verejnosť (§ 249 ods. 1 Trestného poriadku) s tým, že zákon nerozlišuje medzi verejnosťou na pojednávaní fyzicky prítomnou a verejnosťou prijímajúcou informácie z pojednávania sprostredkované prostredníctvom bezprostredných citácií. Sťažovateľ polemizuje s niektorými právnymi úvahami v odlišnom stanovisku, ktoré sa týkajú otázky verejnosti na hlavnom pojednávaní a reštriktívneho výkladu § 253 ods. 10 Trestného poriadku.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie *hmotného* práva sťažovateľa, a to slobody prejavu a práva na informácie podľa čl. 26 ods. 4 ústavy a čl. 10 ods. 1 dohovoru napadnutým opatrením predsedu senátu zo 4. novembra 2021, ktorým mu ako novinárovi bolo znemožnené vykonávať bezprostredné citácie na hlavnom pojednávaní v prejednáwanej trestnej veci. Súčasne namieta porušenie práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru napadnutým opatrením predsedu senátu vyhláseným na hlavnom pojednávaní 17. októbra 2022, ktorým odmietol rozhodovať o žiadosti sťažovateľa podľa § 253 ods. 10 Trestného poriadku. Sekundárne mali byť týmto opatrením opätovne dotknuté *hmotné* práva sťažovateľa na slobodu prejavu a práva na informácie podľa ústavy a dohovoru.

9. Ústavný súd v prvom rade uvádza, že sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti namieta porušenie práva na slobodu prejavu a práva na informácie tak, ako ich vymedzuje čl. 26 ods. 4 ústavy a čl. 10 ods. 1 dohovoru. V nadväznosti na uvedené je potrebné vysvetliť, že čl. 26 ods. 1 ústavy vyjadruje generálnu garanciu slobody prejavu a práva na informácie a čl. 26 ods. 2 ústavy v súvislosti so slobodou prejavu a práva na informácie chráni individuálne verejné práva osôb v podobe široko koncipovaných foriem slobody prejavu. Článok 26 ods. 4 ústavy je limitačná klauzula vymedzujúca osobitné podmienky umožňujúce zásahy do tohto základného práva; ide o jednu formálnu podmienku (zásah len na základe zákona) a dve materiálne podmienky (odôvodnenosť zásahu, ktorým je naplnenie aspoň jedného z legitímnych cieľov a nevyhnutnosť zásahu, ktorý je pomeriavaný kritériami demokratickej spoločnosti). Limitačná klauzula vo svojej podstate nepredstavuje zaručenie, resp. garanciu daného základného práva, tak ako je to upravené v čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy. Je ňou daný priestor pre voľnú úvahu štátu v rámci práv chránených v čl. 26 ods. 1 a 2, ktorý je limitovaný práve účelom (dôvodom) obmedzenia. Ústavný súd v snahe autenticky porozumieť sťažovateľovi a súčasne pri úsilí správne vymedziť predmet predbežného prerokovania tejto ústavnej sťažnosti vyhodnotil, že argumentácia sťažovateľa opisujúca porušenie práva na slobodu prejavu a práva na informácie podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy tvorí jadro ústavnoprávnej argumentácie. V dôsledku popísaných skutočností a s poukazom na uznesenie ústavného súdu č. k. I. ÚS 514/2020 z 18. novembra 2020 ústavný súd vymedzil predmet predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti, a teda rozsah namietaných práv aj v kontexte v tomto bode označených práv (čl. 26 ods. 1 a ods. 2 ústavy), čo však neznamená, že predmetný postup je aplikovateľný v každom prípade, ale posudzuje sa striktno v nadväznosti na okolnosti preskúmvanej veci pri reštriktívnom výklade podmienok vymedzených ústavným súdom vo veci sp. zn. I. ÚS 514/2020.

III.1. K namietanému porušeniu slobody prejavu a práva na informácie podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 10 ods. 1 dohovoru opatrením predsedu senátu Špecializovaného trestného súdu zo 4. novembra 2021 v trestnom konaní pod sp. zn. 1T/11/2021

10. Predmetom ústavnej sťažnosti v tejto časti je namietané porušenie práva na slobodu prejavu a práva na informácie podľa ústavy a dohovoru napadnutým opatrením predsedu senátu zo 4. novembra 2021. Uvedené opatrenie sťažovateľ napadol ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. augusta 2022, ktorú ústavný súd odmietol uznesením č. k. III. ÚS 485/2022 z 25. augusta 2022 ako oneskorene podanú.

11. Podľa § 55 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) návrh na začatie konania je neprípustný, ak sa týka veci, o ktorej ústavný súd už rozhodol, okrem prípadov, v ktorých sa rozhodovalo len o podmienkach konania, ak v ďalšom návrhu už podmienky konania boli splnené.

12. Rozhodnutie o odmietnutí sťažnosti pre oneskorenosť v okolnostiach danej veci nemožno považovať za rozhodnutie „o podmienkach konania“, ktoré by bolo možné dodatočne splniť (ako to je napr. pri nesplnení zákonom predpísaných náležitostí sťažnosti). Vzhľadom na to, že ústavná sťažnosť sa v tejto časti týka veci, o ktorej už ústavný súd rozhodol, bolo potrebné ju odmietnuť ako neprípustnú podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 55 písm. a) zákona o ústavnom súde.

III.2. K namietanému procesnému postupu predsedu senátu Špecializovaného trestného súdu pri vybavovaní žiadosti sťažovateľa podľa § 253 ods. 10 Trestného poriadku na hlavnom pojednávaní 17. októbra 2022 v trestnom konaní pod sp. zn. 1T/11/2021

13. V prvom rade ústavný súd akcentuje, že ústavnou sťažnosťou napadnuté opatrenie bolo 9. mája 2023 zrušené (bod 4 tohto uznesenia), čo v danej situácii znamená, že eventuálne vyhovenie návrhu by v súčasnosti nemalo žiadnu relevanciu, pretože chýba možnosť bezprostredného a trvajúceho zásahu, ktorý by mohol mať vplyv na pozíciu sťažovateľa. Ak je totiž sťažovateľom namietaný zásah do jeho základných práv alebo slobôd, potom musí byť tento zásah výrokom meritórneho rozhodnutia ústavného súdu odstrániteľný. Vzniknutá situácia je v teórii a praxi ústavného súdnictva označovaná výrazom „*mootness*“ (pozri Barron, J., Dienes, C. Constitutional Law. 4. vyd., St. Paul 1995. s. 83 – 85.) alebo ako nedostatok podmienky bezprostredného a trvajúceho zásahu (napr. v praxi Spolkového ústavného súdu SRN „*unmittelbare und gegenwärtige Betroffenheit*“; k tomu napr. Schlaich, K., Das Bundesverfassungsgericht. 3. vyd., München 1994, s. 142 –150.), t. j. stav, keď už „spor“ skončil alebo bol vyriešený inak (IV. ÚS 242/08, II. ÚS 216/2017, I. ÚS 142/2019, I. ÚS 347/2019, I. ÚS 404/2019). Tým došlo k situácii, že ani rozhodnutie ústavného súdu vo vzťahu k slobode prejavu a práva na informácie už nijako nemôže vylepšiť právnu pozíciu sťažovateľa, pretože v jeho osobnej sfére zásahy Špecializovaného trestného súdu objektívne vyvolať ujmu už nemôžu.

14. Aj napriek tomu, že práve v takýchto prípadoch sa teória i prax ústavných súdov vyhranene prikláňajú k odmietnutiu v takejto veci rozhodovať (pozri napr. IV. ÚS 242/08, III. ÚS 875/2016, I. ÚS 174/2019, I. ÚS 347/2019, ako aj uznesenie Ústavného súdu Českej republiky č. k. IV. ÚS 122/99 z 8. septembra 1999 publikované v Sbíre nálezů a usnesení Ústavního soudu, zväzok č. 15, uznesenie č. 56, s. 315 a nasl.), ústavný súd v konkrétnom prípade uprednostnil materiálny prístup k ochrane práv sťažovateľa na slobodu prejavu a práva na informácie, a preto dané opatrenie predsedu senátu Špecializovaného trestného súdu podrobil ústavnoprávnomu prieskumu. Ústavný súd pritom súčasne zdôrazňuje, že jeho úlohou v konaní o ústavnej sťažnosti je posúdiť, či rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené sťažovateľom označené referenčné ustanovenia týkajúce sa ochrany jeho základných práv a slobôd či ľudských práv a základných slobôd. Úloha ústavného súdu je tak *prima facie* riešiť konkrétny namietaný zásah, a nie poskytovať výklad právnych predpisov, poskytovať preventívnu ochranu základných práv a slobôd či urovnávať akademické spory. Preto sa ústavný súd bude v ďalšom texte zameriavať iba na také otázky prednesené v ústavnej sťažnosti, ktoré majú bezprostredný súvis s ochranou základných práv a slobôd sťažovateľa v namietanom prípade.

15. Pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sa ústavný súd najskôr zaoberal nastolenou otázkou procesného charakteru, či mal predseda senátu predložiť žiadosť sťažovateľa podľa § 253 ods. 10 Trestného poriadku senátu, teda sa zaoberal prvou námietkou sťažovateľa týkajúcou sa procesného postupu predsedu senátu (bod 6.1. tohto uznesenia).

16. S prihliadnutím na formuláciu petitu ústavnej sťažnosti je zrejmé, že vo vzťahu k napadnutému opatreniu predsedu senátu vyhláseného na hlavnom pojednávaní 17. októbra 2022 atakuje hmotnoprávnu stránku veci. S prihliadnutím na konkrétnu sťažnostnú argumentáciu sa sťažovateľ domáha extenzívneho výkladu § 253 ods. 10 Trestného poriadku, ktorý zahŕňa aj verejnosť naproti reštriktívnej interpretácii daného ustanovenia Trestného poriadku, ktorej použitím ho predseda senátu vylúčil z možnosti účinne podať danú žiadosť. Podstatná sťažnostná

argumentácia predstavuje jeden z možných komponentov arbitrárnosti rozhodovania súdu (*výklad zákona, ktorý nemá oporu v medziach rozumného a prípustného výkladu zákona*), čo vo svojej podstate predstavuje zásah do práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces (m. m. I. ÚS 115/2020).

17. Napriek tomu, že sťažovateľ namieta porušenie hmotného základného práva na slobodu prejavu a práva na informácie podľa ústavy a dohovoru napadnutým opatrením predsedu senátu zo 17. októbra 2022 bez toho, aby do petitu zahrnul aj námietku porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. správa na spravodlivé súdne konania podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, hoci v sťažnostnej argumentácii predniesol konkrétne procesnoprávne dôvody porušenia svojho hmotného práva, ústavný súd v záujme materiálnoprávnej ochrany práv sťažovateľa jeho ústavnú sťažnosť posúdil aj prostredníctvom dodržania procesných zásad spravodlivého procesu.

18. Ústavný súd už v uznesení z 25. augusta 2022 sťažovateľovi naznačil, aby využil postup podľa § 253 ods. 10 Trestného poriadku. Sťažovateľ tak urobil a očakával, že senát mu dá odpovede na ním nastolené otázky súvisiace s ochranou jeho porušeného hmotného práva. Predseda senátu však žiadosť sťažovateľa senátu nepredložil a, zotrvajúc na svojom pôvodnom opatrení, vysvetlil dôvody, ktoré ho viedli k prijatiu predmetného opatrenia (bod 3.2. tohto uznesenia).

19. Ústavný súd preskúmal koncept podústavnej právnej úpravy vedenia hlavného pojednávania, zohľadnil pritom obsah zákonodarcom zvolených výrazových prostriedkov v § 253 ods. 10 Trestného poriadku („*kto sa cíti byť ukrátený*“), ich kontextuálny zmysel a systematický výklad, prihliadajúc na § 253 ods. 4 Trestného poriadku („*fyzické a právnické osoby môžu vyhotovovať zvukový záznam a so súhlasom predsedu senátu aj zvukový prenos*“), ako aj prirodzený logický dôsledok pôsobenia zákazu informovať o priebehu hlavného pojednávania formou bezprostredných citácií na sťažovateľa ako fyzickú osobu (v tomto prípade v pozícii novinára – súdneho spravodajcu, čo ale na situácii nič nemení, pozn.). Ústavný súd, aplikujúc legitímne a dovolené interpretačné východiská pri uplatnení aktuálnej právnej úpravy, dospel rovnako ako vo veci sp. zn. III. ÚS 485/2022 k záveru, že pokiaľ sa predseda senátu rozhodol využiť opatrenie ako jednu z foriem rozhodnutia súdu pri obmedzení zvukového prenosu, ako aj bezprostredných citácií z hlavného pojednávania (*a contrario* napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. Ndt 12/91 zo 7. marca 1991 publikované pod R 40/1992), aktuálna právna úprava sa nedá interpretovať inak ako tak, že mu poskytovala dostatočný priestor na zohľadnenie žiadosti sťažovateľa ako fyzickej osoby, ktorá sa cítila byť opatrením zakazujúcim šírenie informácií z hlavného pojednávania prostredníctvom bezprostredných citácií ukrátená. Ústavný súd v rámci predbežného prerokovania tejto ústavnej sťažnosti tak nemá žiaden relevantný právny dôvod sa odkláňať od názoru vysloveného v predošlom uznesení ústavného súdu z 25. augusta 2022 (m. m. II. ÚS 887/2016).

20. Z uvedeného dôvodu, zohľadňujúc materiálny prístup k ochrane základných práv sťažovateľa na slobodu prejavu a práva na informácie a, nasledujúc princíp racionality (m. m. I. ÚS 68/2022, I. ÚS 12/2022, I. ÚS 540/2022), ústavný súd prehodnotí reálny dopad už popísaného postupu súdu na postavenie sťažovateľa a na ochranu jeho hmotných práv (práva na slobodu prejavu a práva na informácie podľa ústavy a dohovoru). V danom prípade sa ústavný súd zameria na to, či opatrením predsedu senátu z hlavného pojednávania 17. októbra 2022, ktorým zotrval na zákaze informovať o priebehu hlavného pojednávania spôsobom bezprostrednej citácie (ktoré považoval

za rovnocenný zvukovému prenosu) a následným postupom v rozpore s § 253 ods. 10 Trestného poriadku, mohlo vôbec dôjsť k zásahu do práva sťažovateľa na slobodu prejavu a práva na podľa ústavy a dohovoru.

21. Ústavný súd dodáva, že v naznačených súvislostiach by nepredloženie žiadosti sťažovateľa podľa § 253 ods. 10 Trestného poriadku senátu mohlo bez ďalšieho predznamenať porušenie čl. 13 dohovoru. Akcentujúc akcesorickú povahu čl. 13 dohovoru v znení „*koho práva a slobody priznané týmto dohovorom boli porušené*“, ústavný súd bude posudzovať porušenie tohto článku dohovoru optikou možného porušenia čl. 10 ods. 1 dohovoru, s ktorým je čl. 13 dohovoru v petite ústavnej sťažnosti spojený.

III.3. K namietanému porušeniu slobody prejavu a práva na informácie podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 10 ods. 1 dohovoru opatrením predsedu senátu Špecializovaného trestného súdu vyhláseným na hlavnom pojednávaní 17. októbra 2022 v trestnom konaní pod sp. zn. 1T/11/2021

22. Z obsahu relevantnej časti ústavnoprávnej argumentácie výrazne vyžaruje pozoruhodné úsilie sťažovateľa v pozícii súdneho spravodajcu autenticky sprostredkovať informácie z priebehu hlavného pojednávania pre širokú verejnosť, ktoré považuje za veľmi dôležité z hľadiska naplnenia slobody prejavu a práva na informácie, ako aj posilnenia kontroly širšej verejnosti nad výkonom súdnictva. Pre sťažovateľa má nespornú ústavnoprávnu relevanciu, že voči jeho úsiliu bola vyvinutá protisila súdnej moci v podobe zákazu bezprostredných citácií z hlavného pojednávania, a preto sa domáha zodpovedania otázok vyplývajúcich z noriem podústavného práva; konkrétne, či možno opatrením predsedu senátu podľa § 253 ods. 5 Trestného poriadku obmedziť šírenie informácií z hlavného pojednávania v podobe bezprostredných citácií.

23. V nadväznosti na podstatné sťažnostné námietky priamo prepojené so slobodou prejavu novinárov a médií (najmä bod 6.2. tohto uznesenia) je potrebné zdôrazniť, že ústavný súd je v konaní podľa čl. 127 ústavy naklonený imperatívu, v ktorom sloboda zastávať názory, prijímať a rozširovať informácie alebo myšlienky je konštitutívnym znakom demokratickej pluralitnej spoločnosti a jedna zo základných podmienok na jej chod a individuálnu (seba)realizáciu jednotlivca (II. ÚS 439/2016). Z ústavnoprávneho hľadiska presadzuje extenzívny prístup k ochrane slobody prejavu (II. ÚS 326/09, III. ÚS 385/2012). Tento prístup prirodzene a automaticky korešponduje s dlhodobou snahou ústavného súdu interpretovať obmedzenie slobody prejavu v demokratickej spoločnosti reštriktívne a ospravedlniť túto výnimku iba kvalifikovanými okolnosťami.

24. Rovnako sa ústavný súd hlási k nespochybniteľnej dôležitosti médií v podmienkach demokratickej slobodnej, modernej informačnej spoločnosti. V nich prebieha najzásadnejšia debata o verejných záležitostiach, majú nezastupiteľnú úlohu pri informovaní spoločnosti vo veciach verejného záujmu, sprostredkovávajú spoločnosti informácie o aktuálnom dianí, o tendenciách uplatňujúcich sa v živote štátu i spoločnosti, umožňujú udržiavať verejnú diskusiu, v ktorej dochádza k sprostredkovaniu rôznych názorov, a poskytujú tak jednotlivcom a rôznym spoločenským skupinám príležitosť, aby prispievali k utváraniu všeobecného názoru (OROSZ, L., SVÁK, J. a kol. *Ústava Slovenskej republiky. Komentár. Zväzok I.* Bratislava : Wolters Kluwer SR s. r. o., 2021. 388 s.).

25. Ústavný súd uznáva, že novinári a masmediálne oznamovacie prostriedky sú osobitnou kategóriou nositeľov slobody prejavu. Judikatúra ESLP im poskytuje silnú ochranu obzvlášť

pri podávaní informácii dotýkajúcich sa veci verejného záujmu. Tomuto špecifickému až privilegovanému postaveniu novinárov v kontexte možnosti uplatňovať slobodu prejavu a práva na informácie v masmediálnom priestore koreluje ich zodpovednosť a povinnosť, ktorá sa neobmedzuje len na sprostredkovanie pravdivého a objektívneho spravodajstva. Média nesmú prekračovať určité medze, najmä majú rešpektovať povest' iných a potrebu ochrany dôverných informácií. Napokon na skutočnosť, že novinári podliehajú určitým etickým a profesijným zásadám, príznačne poukazuje v ústavnej sťažnosti aj sťažovateľ. Ústavný súd vo vzťahu k povinnostiam novinárov pri poskytovaní informácií o prebiehajúcich trestných konaniach v duchu judikatúry ESLP dodáva, že musia rešpektovať právo na prezumpciu nevinu, právo na spravodlivý proces a právo na rešpektovanie rodinného a súkromného života podľa čl. 6 a 8 dohovoru, ktoré predstavujú základné požiadavky, ktoré musia byť dodržané v každej demokratickej spoločnosti. Inými slovami informácie z trestného konania rozširovať môžu, pokiaľ tým nie sú dotknuté práva podozrivého či obvineného (Rozsudok ESLP z 26. 11. 1991 vo veci Observer a Guardian proti Spojenému kráľovstvu).

26. Bezprostredné citácie ako on-line textové prepisy z pojednávania prirodzene reflektujú nárast vplyvu, významu a technického rozvoja masmediálnych oznamovacích prostriedkov. Z hľadiska rozsahu využitia je možné túto formu považovať na jeden z najdostupnejších zdrojov informácií širokej verejnosti. Informovanie prostredníctvom bezprostredných citácií možno charakterizovať ako prenos informácií prepisom deja počas súdneho pojednávania v textovej podobe. Práve ľudský rozmer realizácie bezprostredných citácií ovplyvňuje obsah zdieľanej informácie. Tá istá informácia môže byť rôznymi osobami v pozícií súdnych spravodajcov sprostredkovaná rozlične, od prepisu takmer všetkého, čo sa na súdnom pojednávani deje až po abstrahovanie podstaty danej informácie. Rovnako môže nastať neúmyselné, či dokonca úmyselné pozmenenie informácie, čo sťažovateľ naznačil v ústavnej sťažnosti. Odhliadnuc od všetkých možných spôsobov sprostredkovania tejto informácie, možno identifikovať spoločný a jednotiaci prvok definujúci podstatu bezprostredných citácií, ktorým je okamžite prístupná a široká publicita informácií.

27. Ústavný súd v danom prípade zaznamenal pozoruhodnú kolíziu významných hodnôt v demokratickej spoločnosti, ktorými sú na jednej strane sloboda prejavu a právo na informácie novinárov v spôsobe ich rozširovania pri spravodajstve o priebehu hlavného pojednávania v trestnom konaní, a na strane druhej právo dotknutých osôb na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru za súčasného záujmu štátu na naplnení účelu trestného konania, ktorým je náležité zistenie trestných činov, spravodlivé potrestanie páchatel'ov podľa zákona a odňatie výnosov z trestnej činnosti pri súčasnom rešpektovaní základných práv a slobôd fyzických a právnických osôb (§ 1 Trestného poriadku). Tento stret s priamymi ústavnoprávnymi koreláciami bol vyvolaný zákazom informovať o priebehu hlavného pojednávania spôsobom bezprostrednej citácie práve s cieľom zabrániť ovplyvneniu dosiaľ nevypočutých svedkov. Stretávajúce sa hranice prípustného informovania o priebehu hlavného pojednávania a súčasného zachovania práva dotknutých osôb na spravodlivý súdny proces a naplnenia účelu trestného konania predstavujú abstraktné právne otázky zrkadliace potrebu zachovania ich krehkej rovnováhy.

28. Ústavný súd na prvom mieste konštatuje, že plošné, automatické a nedôvodné nepovolenie informovania o priebehu hlavného pojednávania spôsobom bezprostredných citácií nie je súladné s čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 10 ods. 1 dohovoru.

29. Súčasne je potrebné dodať, že bezprostredné zaznamenávanie priebehu hlavného pojednávania nemôže byť bezbrehé. Uvedené zodpovedá ústavným limitom slobody prejavu a práva na informácie v masmediálnom priestore, ktorá má svoje hranice tam, kde naráža na práva iných. Preto v niektorých situáciách musí sloboda prejavu ustúpiť. Okrem všeobecných dôvodov legitimizujúcich obmedzenie základných práv a slobôd v čl. 13 ods. 2 a 4 ústavy sú vymedzené osobitné podmienky umožňujúce zásahy do tohto základného práva v čl. 26 ods. 4 ústavy a čl. 10 ods. 2 dohovoru. Ide o jednu formálnu podmienku a dve materiálne podmienky. Formálna podmienka spočíva v tom, že do práv chránených čl. 26 ods. 1 a 2 možno zasiahnuť len na základe zákona. V danom prípade podobne, ako v rámci čl. 13 ods. 2 až 4 ústavy sa posudzuje nielen čisto formálna stránka, ale aj kvalita tohto zákona z hľadiska dostupnosti a predvídateľnosti (OROSZ, L., SVÁK, J. a kol. *Ústava Slovenskej republiky. Komentár. Zväzok I.* Bratislava : Wolters Kluwer SR s. r. o., 2021. 158 s.). Tu sa hodnotenie zákona začína prelínať s prvou materiálnou podmienkou odôvodnenosti zásahu, ktorou je naplnenie aspoň jedného z legitímnych cieľov vymedzených priamo v čl. 26 ods. 4 ústavy a čl. 10 ods. 2 dohovoru. Druhou materiálnou podmienkou je nevyhnutnosť zásahu pomeriavaná kritériami demokratickej spoločnosti.

30. Po oboznámení sa s obsahom napadnutého opatrenia zo 4. novembra 2021, na ktorom zotrval predseda senátu tak, ako to vyplýva zo zápisnice z hlavného pojednávania, a súčasne po oboznámení sa s dôvodmi vydania tohto opatrenia zachytených vo zvukovom zázname ústavný súd konštatuje, že v okolnostiach danej veci bol zásah do slobody prejavu a práva na informácie legálny (bod 31 tohto uznesenia), legitímny a nevyhnutný (bod 32 tohto uznesenia) a jeho dôvody boli sťažovateľovi dostatočným a zrozumiteľným spôsobom ozrejmene (bod 33 tohto uznesenia).

31. V posudzovanom prípade došlo k obmedzeniu práva na slobodu prejavu a práva na informácie na *zákonnom podklade*. Pri vydaní napadnutého opatrenia konajúci predseda senátu aplikoval Trestný poriadok s poukazom na konkrétne označený dôvod vyplývajúci z § 253 ods. 5 písm. c) Trestného poriadku.

31.1. Zo zákonných ustanovení (hlavne § 253 ods. 4 Trestného poriadku a § 34 ods. 4 zákona o sudcoch a prísediacich) je zrejmé, že uskutočnenie zvukového prenosu z hlavného pojednávania podlieha obmedzeniam, v zmysle ktorých ho možno vykonať len s povolením (súhlasom) vo veci konajúceho sudcu (resp. predsedu senátu), pričom § 253 ods. 5 Trestného poriadku ustanovuje okruh dôvodov, pre ktoré predseda senátu prenos z hlavného pojednávania v zmysle § 253 ods. 6 Trestného poriadku nepovolí. Uvedené zákonné limity pre uskutočnenie akéhokoľvek (nielen zvukového) prenosu z hlavného pojednávania podľa názoru ústavného súdu zodpovedajú ústavou definovaným dôvodom, pre ktoré môže byť základné právo na šírenie informácií zaručené čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy obmedzené, predovšetkým v záujme ochrany práv a slobôd iných či v záujme verejného poriadku podľa čl. 26 ods. 4 ústavy.

31.2. Sťažovateľ akcentuje nedostatok zákonného podkladu najmä tým, že Trestný poriadok neupravuje zákaz verejnosti vykonať bezprostredné citácie [bod 6.2. písm. a) a b) tohto uznesenia]. Predseda senátu v danom prípade posúdil zákonom neupravenú právnu otázku na základe podobnosti v zmysle *analogie legis* tak, že bezprostredné citácie považoval za rovnocenné zvukovému prenosu, ktorý bol zakázaný.

31.3. Ústavný súd už skôr vo svojej rozhodovacej činnosti uviedol, že prípadné použitie analógie zákona (podobného právneho predpisu na podobný vecný stav), a rozhodnutie na základe jej použitia patrí zásadne do právomoci všeobecného súdu, a nie do právomoci ústavného súdu

(m. m. II. ÚS 122/03, IV. ÚS 107/2012, III. ÚS 388/2018). Použitie analógie v trestnom práve procesnom v zásade nie je problematické, pokiaľ nie je prejavom arbitrárnosti (jej použitie umožňuje medzera v právnej úprave, pričom je racionálne a argumentačne podložené) a nemá negatívny dopad na práva účastníka konania, osobitne v zmysle obmedzenia jeho základných práv a slobôd (II. ÚS 792/2014, I. ÚS 394/2021). Na využitie analógie v trestnom práve procesnom odkazuje v niektorých prípadoch dokonca aj samotný Trestný poriadok (čo však nie je prejednávaný prípad, pozn.).

31.4. Postup aj výslednú argumentáciu predsedu senátu ústavný súd hodnotí ako ústavne konformnú. V reáliách súdneho konania je zrejme možné bez výhrad pripodobniť zvukový prenos k prenosu informácií prostredníctvom bezprostredných citácií, a to najmä na základe ich podstatného znaku, ktorým je vťahnutie verejnosti do deja hlavného pojednávania v konkrétnom čase, pričom rozdiel spočíva v podobe prenosu informácie; v prípade zvukového prenosu ide o audiozáznam a v prípade bezprostredných citácií ide o prenos textu. Už samotné pojmové vymedzenia „*bezprostredné citácie*“ či „*minúta po minúte*“ v sebe implikujú vyššiu pravdepodobnosť doslovného prepisu. Čím je ten text podrobnejší, detailnejší a presnejší, tým sa bezprostredné citovanie svojou autenticitou viac približuje k zvukovému prenosu (v kontexte bodu 26 tohto uznesenia, pozn.). Z uvedených dôvodov ústavný súd akceptuje stotožnenie bezprostredných citácií so zvukovým prenosom použitím analógie zákona.

31.5. Pokiaľ ide o námietku týkajúcu sa pôsobnosti opatrenia aj na ďalšie hlavné pojednávania v danej trestnej veci [bod 6.2. písm. d) tohto uznesenia], ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že odopretie súhlasu na zvukový prenos, resp. bezprostredné citácie má jednoznačné zákonné limity až vo fáze vyhlasovania výroku rozsudku (§ 253 ods. 6 Trestného poriadku). *Argumentum a contrario*, nie je v rozpore so zákonom ponechanie daného zákazu v platnosti v priebehu dokazovania, zohľadňujúc samozrejme individuálne okolnosti každej jednotlivéj veci. Táto skutočnosť rovnako nezbavuje všeobecný súd povinnosti po celú dobu skúmať, či ide o opatrenie, ktoré je nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa. Špecializovaný trestný súd si napokon túto svoju povinnosť aj adekvátne splnil, keď na hlavnom pojednávaní 9. mája 2023 predseda senátu predmetné opatrenie so zreteľom na ďalší vývoj v dokazovaní zrušil.

32. Posudzujúc splnenie materiálnych podmienok obmedzenia slobody prejavu a práva na informácie [bod 6.2. písm. c) tohto uznesenia], ústavný súd identifikoval existenciu naliehavej (nevyhnutnej) spoločenskej potreby vykonať daný zásah pri súčasnom naplnení niektorých z alternatívnych dôvodov ústavnosti obmedzenia základného práva na šírenie informácií, ktorou je *ochrana práv a slobôd iných*, pod ktorý možno podriadiť záujem na spravodlivom výsledku súdneho konania, keďže môže byť prostriedkom zabraňujúcim ovplyvnenie svedkov, ktorí ešte neboli súdom vypočutí, a súčasne *ochrana verejného poriadku* na nariadenom pojednávaní v záujme hladkého priebehu trestného konania a zaručenia čo možno najväčšej procesnej hodnoty dôkazov získaných z výpovede svedkov.

32.1. Pokiaľ ide o vecné dôvody, tie sa rámcovo prelínajú s pravidlami dokazovania, tak ako sú tieto normované v § 261 ods. 2 Trestného poriadku, ktorý ustanovuje, že predseda senátu dbá na to, aby ešte nevyslúchnutý svedok nebol prítomný na výsluchu obžalovaného a iných svedkov. Uvedené ustanovenie sleduje, aby ešte nevypočutí svedkovia nepoznali výpovede iných svedkov alebo obžalovaných ešte pred tým, než budú sami vypovedať (svedok ani v prípravnom konaní nedisponuje žiadnym procesným nástrojom, ako sa k takýmto informáciám dostať, čo je následne umocnené neverejnosťou prípravného konania, pozn.). Je nepochybné v záujme spoľahlivého

zistenia skutkového stavu veci potrebné, aby predseda senátu mal možnosť riadiť výsluchy svedkov tak, aby neboli ovplyvňovaní predošlými výsluchmi iných osôb (Čentíš, J., Kurilovská, L., Šimovček, I., Burda, E. a kol. *Trestný poriadok II. Komentár § 196 – 569*. Bratislava : C. H. Beck, 2021. 441 s.). Pre tento prípad boli svedkovia na hlavnom pojednávaní požiadaní, aby odložili svoje mobilné telefóny na účel vylúčenia nahrávania.

32.2. Existencia naliehavej spoločenskej potreby vykonať daný zásah do slobody prejavu a práva na informácie sťažovateľa je *argumentum a minori ad maius* zvýraznená bezprostrednosťou citácie, teda okamžitou a široko dostupnou informáciou vo forme doslovného prepisu, s ktorou sa môže dosiaľ nevypočutý svedok ihneď oboznámiť, a to bez ohľadu na to, kde sa práve nachádza. Ak svedok v zmysle Trestného poriadku nemôže byť prítomný v pojednávacej miestnosti, pokiaľ nebol ešte vypočutý pred súdom, bezprostredné citácie z hlavného pojednávania mu tento prístup fakticky garantujú. Práve preto záujem na dosiahnutí účelu trestného konania a dodržania záruk spravodlivého súdneho konania vysoko prevyšuje záujem bezprostredne, autenticky, a teda doslovne rozširovať informácie z hlavného pojednávania pre verejnosť.

32.3. Ústavný súd ďalej konštatuje, že daným opatrením došlo síce k obmedzeniu práva na slobodu prejavu a práva na informácie, avšak pri súčasnom zachovaní ich podstaty a zmyslu (čl. 13 ods. 4 ústavy). Odopretím povolenia realizovať bezprostredné citácie z hlavného pojednávania nebola porušená zásada verejnosti, pretože sťažovateľ mohol byť zúčastnený na hlavnom pojednávaní, mal možnosť sledovať jeho priebeh a neskôr o tom informovať verejnosť. Z uvedeného dôvodu ústavný súd nemôže prisvedčiť námietke sťažovateľa o tom, že predseda senátu mal vylúčiť verejnosť, pričom v okolnostiach danej veci by takýto postup nepochybne znamenal intenzívnejší zásah do práva na informácie chráneného ústavou a dohovorom.

33. Ústavný súd nemôže ako dôvodnú vyhodnotiť ani námietku absencie riadneho odôvodnenia opatrenia a s tým spojenej nemožnosti naplnenia materiálnej podmienky legitímnosti obmedzenia práva na informácie [bod 6.2. písm. c) tohto uznesenia.]. Ústavný súd uvádza, že hoci odôvodnenie napadnutého opatrenia v sebe poníma ústredný záujem, ktorým je snaha zabrániť vzájomnému ovplyvňovaniu svedkov, sťažovateľ argumentuje absenciou akéhokoľvek odôvodnenia opatrenia, nevysvetlením pojmu „*bezprostredná citácia*“ či „*bezprostrednosť*“ a nekonkretizovaním dôvodu ohrozenia dôležitého záujmu strán či svedkov podľa § 253 ods. 5 písm. c) Trestného poriadku. Argumentácia predsedu senátu, čo sa týka účelu (dôvodu) obmedzenia, tak nie je ústavnou sťažnosťou relevantným spôsobom spochybnená. Ústavný súd dodáva, že k podstate prijatia opatrenia súdu dostal sťažovateľ zrozumiteľnú, relevantnú a ústavne udržateľnú odpoveď zo strany predsedu senátu hneď v úvode hlavného pojednávania 17. októbra 2022, ktorú nemožno považovať za neodôvodnenú alebo arbitrárnu.

34. Napadnuté opatrenie je pritom v zmysle § 10 ods. 18 Trestného poriadku neformálne ústne alebo písomné rozhodnutie technicko-organizačnej alebo operatívnej povahy. Trestný poriadok nezakotvuje žiadnu požiadavku na písomne vyhotovenie opatrenia ani požiadavku, aby opatrenie obsahovalo odôvodnenie, či požiadavku, aby bolo odôvodnené aj skutkovými okolnosťami. Ústavný súd v tejto súvislosti zastáva názor, že ústne vysvetlenie dôvodov vydania opatrenia nie je v zrejmom rozpore s ustanoveniami Trestného poriadku, i keď sa v prejednávacom prípade javí ako vhodnejšie, ak by aspoň stručne bolo zaznamenané v zápisnici z hlavného pojednávania.

35. Ústavný súd dodáva, že na základe komplexného posúdenia všetkých relevantných skutočností v okolnostiach danej veci dospel k záveru, že zásah do práva na slobodu prejavu a práva na informácie podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 10 ods. 1 dohovoru bol odôvodnený a primeraný

sledovanému cieľu, a teda je ústavne akceptovateľný a konformný s limitmi vyplývajúcimi z čl. 26 ods. 4 ústavy a čl. 10 ods. 2 dohovoru.

36. Úlohou ústavného súdu nie je perfekcionisticky „prerábať“ konanie pred všeobecnými súdmi, a to aj keby mal výhrady voči ich procesnému postupu. Ústavný súd považoval v prejednávanej veci za podstatné, že opatrenie predsedu senátu, ktorým zakázal informovať verejnosť spôsobom bezprostredných citácií, nepredstavuje svojvoľný zásah do práva na slobodu prejavu a práva na informácie podľa ústavy a dohovoru. Podľa názoru ústavného súdu ide o racionálne uprednostnenie záujmu nad zárukami spravodlivého procesu a záujmu o naplnenie účelu trestného konania pred právom na slobodu prejavu a práva na informácie pri súčasnom zachovaní podstaty a zmyslu daného ústavného práva. V celkovom kontexte danej veci možno konštatovať, že predseda senátu zaistil spravodlivú rovnováhu medzi kolidujúcimi ústavnoprávnymi záujmami.

37. Ústavný súd v závere pripomína, že napadnuté opatrenie je v čase predbežného prerokovania tejto ústavnej sťažnosti zrušené, a tak dochádza k situácii, že ani rozhodnutie ústavného súdu vo vzťahu k právnemu sťažovateľovi na slobodu prejavu a práva na informácie nemôže vylepšiť jeho právnu pozíciu, pretože v jeho osobnej sfére zásahy predsedu senátu objektívne vyvolať ujmu už ani nemôžu.

38. Za zjavne neopodstatnenú možno považovať sťažnosť, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07). Ústavný súd na základe uvedeného odmietol túto časť ústavnej sťažnosti sťažovateľa ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.4. K namietanému porušeniu práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 ods. 1 dohovoru opatrením predsedu senátu Špecializovaného trestného súdu vyhláseným na hlavnom pojednávaní 17. októbra 2022 v trestnom konaní pod sp. zn. 1T/11/2021

39. Z čl. 13 dohovoru vyplýva pre fyzické osoby a právnické osoby právo akcesorickej (druhotnej alebo sekundárnej) povahy na účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom v prípade porušenia ostatných ľudských práv chránených dohovorom. Ústavný súd odkazuje aj na judikatúru ESLP, podľa ktorej uplatňovanie práva vyplývajúceho z čl. 13 dohovoru musí nadväzovať na aspoň obhájiteľné tvrdenie (*arguable claim*) o porušení iného práva chráneného dohovorom (napr. rozhodnutie vo veci Silver a ostatní proti Spojenému kráľovstvu z 25. 3. 1983). Článok 13 dohovoru sa tak vzťahuje iba na prípady, v ktorých sa jednotlivcovi podarí preukázať pravdepodobnosť tvrdenia, že sa stal obeťou porušenia práv garantovaných dohovorom (Boyle a Rice proti Spojenému kráľovstvu, rozsudok z 27. 4. 1988, séria A, č. 131, rovnako nálezy ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 24/2010, IV. ÚS 325/2011, IV. ÚS 90/2013).

40. Sťažovateľ v predmetnej veci okrem porušenia čl. 13 dohovoru namietal aj zásah do práva podľa čl. 10 ods. 1 dohovoru, ktorého porušenie ústavný súd nezistil. Vzhľadom na dôvody zakladajúce odmietnutie ústavnej sťažnosti v časti namietajúcej porušenie sťažovateľovho práva zaručeného v čl. 10 ods. 1 dohovoru ústavný súd nezistil žiadnu príčinnú súvislosť medzi namietaným porušením čl. 13 dohovoru a skutkovým stavom vyplývajúcim z ústavnej sťažnosti, preto ústavnú sťažnosť aj v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

41. Ako *obiter dictum* ústavný súd dodáva, že sťažovateľ je odbornej aj laickej verejnosti známy ako novinár, ktorý sa vo svojich článkoch a príspevkoch venuje témam z justičného prostredia. Opakovane preukazuje, že sa v tejto oblasti kvalifikovane orientuje. Aj preto sa ústavný súd domnieva, že si sám musí byť dostatočne jasne vedomý hrozieb, ktoré bezhraničné zverejňovanie informácií z hlavného pojednávania môže živiť vo vzťahu k rozhodnutiam súdov.

42. Ako už bolo konštatované, médiá majú vo vzťahu k (nielen) súdnej moci nezastupiteľnú úlohu. Jednak plnia funkciu verejnej kontroly a jednak informovaním o trestných konaniach spolupôsobia pri plnení preventívnej úlohy trestného práva. Je potrebné si však uvedomiť, že médiá majú aj svoju (spolu)zodpovednosť. V prejednávacom prípade je to spoluzodpovednosť za to, že výsledky dokazovania nebudú deformované a súdom sa podarí dosiahnuť účel trestného konania, ktorým je (okrem iného) náležité zistenie trestných činov a spravodlivé potrestanie ich páchatel'ov (§ 1 Trestného poriadku).

43. Na dosiahnutie tohto cieľa slúži aj § 261 ods. 2 Trestného poriadku, v zmysle ktorého predseda senátu dbá na to, aby ešte nevypočutý svedok nebol prítomný pri výsluchu obžalovaného a iných svedkov. Uvedené zákonné ustanovenie nie je samoúčelné, ale slúži na to, aby sa v konaní pred súdom neznehodnotila informačná hodnota jednotlivých dôkazov. Informovanie verejnosti v rámci bezprostredných citácií či rubriky „*minúta po minúte*“ cieľ tohto zákonného ustanovenia hatí, keďže umožňuje, aby sa svedkovia, ktorí ešte neboli vypočutí, mali možnosť zoznámiť s obsahom výpovedí obžalovaných, resp. ostatných svedkov, a tak (čo i len teoreticky) vedome či nevedome prispôbovali svoje výpovede informáciám, ktoré počuli a ku ktorým predtým nemali prístup.

44. Verejnosť od súdov právom očakáva spravodlivé rozhodnutia. Odhliadnuc od skutočnosti, že o pravdivosť ako „právnofilozofický svätý grál“ sa dá usilovať prostredníctvom viacerých prístupov a s využitím rôznych kritérií, je ambíciou každého sudcu, aby všeobecne vnímaná spravodlivosť bola imanentnou súčasťou jeho rozhodnutia. Súdny však spravodlivosť môžu nachádzať iba spôsobom, ktorým to dovoľuje zákon (čl. 2 ods. 2 ústavy) a činia tak na základe výsledkov vykonaného dokazovania. Ak dôkaz ako informácia získaná z dôkazného prostriedku nebude objektívna (napríklad preto, že bola ovplyvnená informáciou, ktorú ešte pred svojím výsluchom svedok získal z médií), súdy majú sťažujúcu pozíciu, pretože to ani pri vynaložení maximálneho možného úsilia pri poctivom a profesionálnom prístupe nemusia rozpoznať. Takto vnesená neistota sa môže následne prejaviť v záverečnom rozhodnutí, keďže výsledok súdneho rozhodovania bude založený na informáciách, ktoré sú odchýlené od reality. Napriek náležitej úcte, ktoré súdy chovajú k novinárskej profesii, k tejto perspektíve nemožno byť ľahostajný a sťažovateľ sa musí snažiť porozumieť obavám súdov. Tieto totiž súdy neartikuluju z dôvodu, aby si uľahčili svoj postup, ale aby ochránili samotný účel trestného konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 8. júna 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu